

ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE HARMANLANMIŞ ÖĞRENME MODELİNİN KULLANILDIĞI LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF GRADUATE THESIS STUDIES USING BLENDED LEARNING MODEL IN TEACHER EDUCATION

Hasan Ceyhun CAN¹, Erdal ZORBA² Ayşe TÜRKSOY İŞİM³

ÖZ: Lisansüstü düzeyde harmanlanmış öğrenme modelini temel alan ve öğretmen adaylarını örneklem grubu olarak tercih eden tez çalışmalarını incelemek bu araştırmanın amacıdır. Bu amaç doğrultusunda doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi ve TÜBESS (Türkiye Belge Sağlama Sistemi) sistemi üzerinden çalışmalara çevrimiçi erişim sağlanmıştır. Araştırmanın ölçütlerini karşılayan tez çalışmaları araştırmaya dahil edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda 29 adet yüksek lisans ve 31 adet doktora tezi olmak üzere toplam 60 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmaların en fazla 2009 yılında, Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde ve Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı altında üretildiği görülmektedir. Kadın yazarların sayıca fazla olduğu ve tez danışmanlarının unvanlarının çoğunlukla doçent doktor olduğu görülmektedir. Araştırmaların planlamasında akademik başarı ve motivasyon değişkeni, nicel araştırma desenlerinden ön test- son test kontrol gruplu deneysel desen, örnekleme yöntemlerinden olasılık temelli örnekleme, veri toplama araçlarından ölçek ile görüşme formu, elde edilen verilerin analizinde ise T-testi sıklıkla tercih ettikleri belirlenmiştir. Araştırma bulguları genel olarak harmanlanmış öğrenme lehine bulgular mevcuttur. **Anahtar Kelimeler:** Öğretmen adayları, harmanlanmış öğrenme, lisansüstü tez çalışmaları

ABSTRACT: This research aims to examine the thesis studies that are based on the blended learning model at the graduate level and that prefer pre-service teachers as the sample group. For this purpose, the document analysis method was used. Online access to the studies was provided through the Council of Higher Education (YÖK) National Thesis Center and TÜBESS (Turkish Document Supply System) system. Thesis studies that matched the criteria of the study were included in the study. The obtained data were analyzed by descriptive analysis method. As a result of the research, a total of 60 studies, including 29 master's and 31 doctoral theses, were reached. It is seen that these studies were produced mostly in 2009 within the Institute of Educational Sciences and under the Department of Computer Education and Instructional Technologies. It is seen that the number of female authors is high and the titles of thesis advisors are mostly associate professors. It was determined that they frequently preferred academic achievement and motivation variable in the planning of the research, the pretest-posttest experimental design with control group from the quantitative research designs, probability-based sampling from the sampling methods, the scale and interview form from the data collection tools, and the T-test in the analysis of the data obtained. Research findings are generally in favor of blended learning. **Keywords:** Pre-Service teachers, blended learning, postgraduate thesis studies

Bu makaleye atf vermek için:

Can, H. C., Zorba, E. & Türksoy-İşim, A. (2022). Öğretmen Eğitiminde Harmanlanmış Öğrenme Modelinin Kullanıldığı Lisansüstü Tez Çalışmalarının İncelenmesi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(3), 1656-1672

Cite this article as:

Can, H. C., Zorba, E. & Türksoy-İşim, A. (2022). Investigation of Graduate Thesis Studies Using Blended Learning Model in Teacher Education, *Trakya Journal of Education*, 12(3), 1656-1672

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye, ceyhuncan@iuc.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7000-9172.

² Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye, ayse.turksoyisim@iuc.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9189-9645.

³ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye erdalzorba@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-7861-8204

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Technological developments have affected the field of education like almost every field. These effects have given birth to new teaching approaches. Considering that the quality of teachers affects the development of countries, it is expected to seek ways to train teacher candidates under better conditions. The aim of the research is to examine the thesis studies that are based on the blended learning model at the graduate level and that prefer pre-service teachers as the sample group. Examining the studies conducted under a discipline is important in terms of compiling the results of the past or predicting the future results. With this review, research trends that express the changes revealed by the researchers themselves and in what direction are determined (Ozan & Köse, 2014). Thus, it is aimed to portray the research trends on the subject. In line with the purpose of the research, answers were sought to the following questions:

- What is the distribution of theses on blended learning on pre-service teachers by years and types?
- What is the distribution of the theses on blended learning on pre-service teachers by language of writing?
- In which universities and institutes were the theses on blended learning conducted on pre-service teachers?
- In which department were the dissertations on blended learning conducted on pre-service teachers?
- What is the title distribution of the thesis advisors on blended learning on pre-service teachers?
- What is the gender distribution of the authors of the thesis on blended learning on pre-service teachers?
- What are the sample group characteristics of the theses on blended learning on pre-service teachers?
- Which research variables did the thesis studies on blended learning on pre-service teachers use?
- Which research design did the theses on blended learning on pre-service teachers use?
- Which data collection methods were used in the theses on blended learning on pre-service teachers?
- Which data analysis methods were used in the theses on blended learning on pre-service teachers?

Method

Document analysis method was used. Online access to the studies was provided through the Council of Higher Education (YÖK) National Thesis Center and TÜBESS (Turkish Document Supply System) system. During access, the keywords "blended learning", "mixed learning", "hybrid learning", "teacher candidate" were searched in Turkish and English. Thesis studies that matched the criteria of the study were included in the study. The obtained data were analyzed by descriptive analysis method.

Findings

Thesis studies that matched the criteria of the study were included in the study. The obtained data were analyzed by descriptive analysis method. As a result of the research, a total of 60 studies, including 29 master's and 31 doctoral theses, were reached. It is seen that these studies were produced mostly in 2009 within the Institute of Educational Sciences and under the Department of Computer Education and Instructional Technologies. It is seen that the number of female authors is high and the titles of thesis advisors are mostly associate professors. It was determined that they frequently preferred academic achievement and motivation variable in the planning of the research, the pretest-posttest experimental design with control group from the quantitative research designs, probability-based sampling from the sampling methods, the scale and interview form from the data collection tools, and the T-test in the analysis of the data obtained.

Discussion and Conclusion

The thesis studies used in the research were carried out between 2003 and 2020. Turkish language was preferred in these studies. When we look at the discipline areas in which theses are written, Computer and Instructional Technologies Education comes to the fore. While the blended learning model is generally preferred, there are studies in which the laboratory rotation model and flipped classroom model, which are among the blended learning models for specific applications, are mostly used. It is seen that quantitative approaches are frequently preferred by researchers in the selection of research design. Among the researchers who prefer the quantitative approach, the use of quasi-experimental design with pretest-posttest control group stands out. Academic achievement and motivation come to the fore in the choice of research variable that researchers include in their studies. In the thesis studies, it is seen that the sample size is 51-100 participants, and the probability-based sampling is more preferred in determining the sample group. As a data collection tool, it is seen that the scales related to the research variables are frequently preferred for the quantitative parts, and the interviews for the qualitative parts. In the analysis of data, t-test analysis technique is the most preferred in quantitative methods and content analysis is preferred in qualitative methods. Looking at the results of the research, there were more differences in favor of blended learning. Although there are studies that did not find any differentiation, no results were found against blended learning.

GİRİŞ

Eğitim-öğretim faaliyetleri hayatın her alanına tesir eden teknolojik değişimlerden etkilenmiştir (Meriçelli & Uluyol, 2016). Teknoloji ilerlemesi eğitim-öğretim olanakları da genişlemektedir (Schunk, 2014). Harmanlanmış öğrenme eğitim teknolojilerinde ortaya çıkan değişimler bir tanesi olmuştur (Kahraman & Kaya, 2021). Harmanlanmış öğrenme, geleneksel olarak yüz yüze ve çevrimiçi olarak gerçekleştirilen eğitim anlayışlarını bir araya getirir (Bowyer & Chambers, 2017). Harmanlanmış öğrenme anlayışı, geleneksel eğitimin artıları ile çevrimiçi yaklaşımın eksik olarak görülen taraflarını; aynı şekilde geleneksel yaklaşımın eksikliklerinin çevrimiçi yaklaşımın artularıyla kapatılması fikrine dayanmaktadır.

Harmanlanmış öğretim yaklaşımı temelinde daha etkin ve verimli bir öğretim ortamı oluşturma çabası vardır (Yolcu, 2015). Harmanlanmış öğrenme, eğitim ortamlarında yaygın olarak benimsenmektedir (Halverson, Spring, Huyett, Henrie & Graham 2017). Günümüzde yüksek öğretimdeki ana eğilimlerden biri olarak kabul edilmektedir (Park, Yu & Jo, 2016). Yüksek öğretimde çevrimiçi ve yüz yüze eğitim yöntemlerine bir alternatif olarak harmanlanmış öğrenme, öğrenme-öğretme sürecini ve sonuçlarını iyileştirmek için yüksek bir potansiyel sunabilir (Castro-Gil & Correa, 2021). Son yıllarda harmanlanmış öğrenime karşı olan talep ve popülerite yüksek öğretimde artmakta ve yaygın bir öğretim fenomeni haline gelmektedir (Alammery, Sheard & Carbone, 2014). 21. yüzyıl, harmanlanmış öğrenmeye ilişkin çok sayıda araştırmaya tanık olmuştur (Zhonggen, 2015). Bu taleplerden bir tanesi de öğretmen eğitiminde ortaya çıkmıştır (Le & Pham, 2021). Harmanlanmış öğrenme kapsamında yapılan çalışma sayısı arttıkça, bu çalışmaları ortak bir zeminde toplama ve yorumlama ihtiyacı doğmuştur (Çırak Kurt, Yıldırım & Cüçük, 2018).

Birçok ülkenin öğrenci başarısındaki en önemli role sahip olduğuna ikna olduğu Darling-Hammond, 2017), öğrenme-öğretme sisteminin en temel parçası olarak gösterilen öğretmenlerin (Can, Güvendi & Işım, 2020) rolleri içinde bulunduğumuz 21. yüz yıl içerisinde değişim göstermektedir. Böyle bir durumda öğretmen adayları üzerinde yapılan çalışmaların geçmiş perspektifini ortaya koyup gelecek araştırmalara ışık tutması önemlidir.

Araştırmanın amacı, lisansüstü düzeyde harmanlanmış öğrenme modelini temel alan ve öğretmen adaylarını örneklem grubu olarak tercih eden tez çalışmalarını incelemektir. Bir disiplin altında yapılmış olan çalışmaların incelenmesi geçmişte ortaya konulmuş sonuçların derlenmesi ya da gelecekteki sonuçları ön görmek adına önemlidir. Bu incelemeyle birlikte araştırmaların ortaya koydukları değişimlerinin kendisini ve ne yönde olduğunu ifade eden araştırma eğilimleri belirlenir (Ozan & Köse, 2014). Böylelikle konu hakkında araştırma eğilimlerinin portresinin çıkarılması hedeflenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

- Öğretmen adaylarını üzerinde yapılan harmanlanmış öğrenmeyi konu alan tezlerin yıllara ve türüne göre dağılımı nedir?
- Öğretmen adaylarını üzerinde yapılan harmanlanmış öğrenmeyi konu alan tezlerin yazım diline göre dağılımı nedir?
- Öğretmen adayları üzerinde yapılan harmanlanmış öğrenmeyi konu alan tezler hangi üniversite ve enstitülerde gerçekleştirilmiştir?
- Öğretmen adaylarını üzerinde yapılan harmanlanmış öğrenmeyi konu alan tezler hangi anabilim dalında gerçekleştirilmiştir?
- Öğretmen adayları üzerinde yapılan harmanlanmış öğrenmeyi konu alan tez danışmanlarının unvan dağılımları nedir?
- Öğretmen adayları üzerinde yapılan harmanlanmış öğrenmeyi konu alan tez yazarlarının cinsiyet dağılımları nedir?
- Öğretmen adayları üzerinde yapılan harmanlanmış öğrenmeyi konu alan tezlerin örneklem grubu özellikleri nelerdir?
- Öğretmen adayları üzerinde yapılan harmanlanmış öğrenmeyi konu alan tez çalışmaları hangi araştırma değişkenlerini kullanmıştır?
- Öğretmen adayları üzerinde yapılan harmanlanmış öğrenmeyi konu alan tezler hangi araştırma desenini kullanmışlardır?
- Öğretmen adayları üzerinde yapılan harmanlanmış öğrenmeyi konu alan tezlerde hangi veri toplama yöntemleri kullanılmıştır?
- Öğretmen adayları üzerinde yapılan harmanlanmış öğrenmeyi konu alan tezlerde hangi veri analiz yöntemleri kullanılmıştır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıkları altında bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olan doküman incelemesi yöntemi tercih edilmiştir. Bu analiz yönteminde araştırılması hedeflenen olgular hakkında içeriğe sahip yazılı materyaller incelenir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Tercih edilen yöntem kapsamında araştırma için etik kurul onayı gerekmemektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya dahil edilen çalışmalara Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)'nun Ulusal Tez Merkezi ve TÜBESS (Türkiye Belge Sağlama Sistemi) sistemi üzerinden çevrimiçi olarak erişilmiştir. Erişim esnasında ‘‘Harmanlanmış öğrenme’’, ‘‘karma öğrenme’’, ‘‘hibrit öğrenme’’, ‘‘öğretmen adayları’’ anahtar kelimeleri Türkçe olarak ve ‘‘blended learning’’, ‘‘mixed learning’’, ‘‘hybrid learning’’, ‘‘teacher candidate’’ anahtar kelimeleri ise İngilizce olarak aranmıştır. Arama sonucunda ulaşılan çalışmaların araştırma bünyesinde yer alması için belirli ölçütler kullanılmıştır. Araştırmaya dahil edilme ölçütleri şu şekildedir:

- Tez türünün yüksek lisans veya doktora düzeyinde olması
- Tez erişim izninin olması
- Aranılan anahtar kelimelerin tez dizinin de ya da özet içeriğinde yer alması
- Araştırmanın harmanlanmış öğrenme temelinde yapılması
- Örneklem grubunun hazırlık sınıfı hariç eğitim sürecine devam eden öğretmen adaylarını kapsaması
- Başlangıç süresi fark etmeksizin 2021 yılına kadar olan süreçte yazılmış olması

Belirlenen ölçütlerden en az bir tanesini karşılamayan veya içeriğine erişilemeyen çalışmalara yer verilmemiştir. Araştırmalar sonucunda dahil edilme ölçütlerini sağlayan çalışmalar ilk olarak bilgisayar ortamında kaydedilmiştir. Kaydedilen konu ile ilgili lisansüstü tezlerin kodlanması için araştırmacılar tarafından ‘tez sınıflama formu’ oluşturulmuştur. Form; tezin yazıldığı yıl ve türü, yazım dili, tezin oluşturulduğu üniversite ve enstitü, gerçekleştirildiği ana bilim dalı, tez danışmanının ünvanı, tez yazarlarının cinsiyet dağılımı, örneklem grubu özellikleri, araştırma değişkeni, araştırma deseni, veri toplama aracı ve verilerin analizinde kullanılan yöntem başlıklarını içermektedir. Bu başlıklar altında kaydedilen dosyalar açılarak veriler kodlama formuna işlenmiştir.

Verilerin Analizi

Doküman incelemesi yöntemiyle toplanan verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi tercih edilmiştir. Betimsel analizde araştırma sorularına yönelik toplanan veriler, önce sistematik bir şekilde betimlenir. Daha sonra yapılan betimlemeler açıklanır. Yorumlamalar yapılarak bir takım sonuçlara ulaşılmaya çalışılır. Bu analizin temel amacı düzenlenen ve yorumlanan verileri okuyucuya sunmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Bu araştırma kapsamında incelenen tezler, oluşturulan formun başlıkları altında betimlenmiştir. Betimleme yapılırken başlıklar altında frekans ve yüzde değerlerine ulaşılmıştır. Tezlerin ortak noktaları ile ayrıştıkları yönler tespit edilmeye çalışılmış ve yorumlanmıştır.

BULGULAR

Yerli alanyazında araştırmanın amacına ve ölçütlerine uygun erişilen lisansüstü çalışmalar, tez izleme formuna işlenerek analiz edilmiştir. Bu bölüm altında elde edilen veriler tablolaştırılarak alt başlıklar halinde sunulmuştur.

Tablo 1.

Lisansüstü tezlerin yılı ve türü

Yıl	Tez Türü		Frekans	Yüzde
	Yüksek Lisans	Doktora		
2003	X		1	1,7
2004		X	1	1,7
2005	X		1	1,7
2006	X		1	1,7
2007		XX	2	3,3
2009	XXXX	XXXXXX	10	16,7
2010	X	X	2	3,3
2011	XX	XX	4	6,7
2012	XX	XX	4	6,7
2013	XXX	X	4	6,7
2014	XXX	XXXXX	8	13,3
2015	XX	X	3	5,0
2016	X	XXX	4	6,7
2017	X	XX	3	5,0
2018		X	1	1,7
2019	XXXX	XX	6	10,0
2020	XXX	XX	5	8,3
Toplam	29	31	60	100

Lisansüstü tezlerin türlerine ve yazıldığı yıllara göre dağılımı incelendiğinde, 29 adet yüksek lisans tezi ve 31 adet doktora tezinin yazıldığı görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinin 2009 ve 2019 yıllarında sayıca diğer yıllara göre daha çok yazıldıkları; doktora tezlerinin ise en çok 2009 yılında

yazıldığı görülmektedir. Her iki tez türünden yıllara göre inceleme yapıldığında ise 2009 yılında (%16,7) en fazla tez üretimi yapıldığı verisine ulaşılmıştır. Yıl bazından erişilebilen ilk çalışma 2003 yılına ait iken, o yıldan itibaren 2021 yılına kadar 2008 yılı hariç her yıl tez yazıldığı gözlenmiştir.

Tablo 2.

Tezin yazım dili

Yazım Dili	Frekans	Yüzde
Türkçe	44	73,3
İngilizce	15	25,0
Almanca	1	1,7
Toplam	60	100

Tezlerin yazım dillerine göre dağılımı incelendiğinde, Türkçe, İngilizce ve Almanca olmak üzere üç farklı dilin tercih edildiği görülmektedir. Bu dillerden Türkçe Dili (%73,3) tercihen ilk sırada gelmektedir. Türkçeyi takiben sırasıyla İngilizce Dili (%25) ve Almanca Dili (%1,7) gelmektedir.

Tablo 3.

Tezin oluşturulduğu üniversite ve enstitü

Enstitü Adı	Eğitim Bilimleri	Fen Bilimleri	Sosyal Bilimler	Lisansüstü Eğitim	Frekans	Yüzde
Orta Doğu Teknik Üniversitesi		XXXXXXXXX			8	13,3
Gazi Üniversitesi	XXXXXXX				6	10,0
Fırat Üniversitesi	XXXXXX				5	8,3
Hacettepe Üniversitesi	XXX	XX			5	8,3
Anadolu Üniversitesi	XXXX				4	6,7
Ege Üniversitesi	X	XX	X		4	6,7
Bahçeşehir Üniversitesi (Vakıf)	XX				2	3,3
Gaziantep Üniversitesi	XX				2	3,3
Sakarya Üniversitesi	X		X		2	3,3
Ankara Üniversitesi	XX				2	3,3
Dokuz Eylül Üniversitesi	XX				2	3,3
Çukurova Üniversitesi			XX		2	3,3
Süleyman Demirel Üniversitesi		X			1	1,7
Yıldız Teknik Üniversitesi			X		1	1,7
Selçuk Üniversitesi			X		1	1,7
Bilkent Üniversitesi (Vakıf)	X				1	1,7
Atatürk Üniversitesi	X				1	1,7
Bayburt Üniversitesi				X	1	1,7
Dicle Üniversitesi	X				1	1,7
Uşak Üniversitesi		X			1	1,7
İstanbul Üniversitesi		X			1	1,7
Akdeniz Üniversitesi	X				1	1,7
Necmettin Erbakan Üniversitesi	X				1	1,7
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi			X		1	1,7
Celal Bayar Üniversitesi		X			1	1,7
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	X				1	1,7
Karadeniz Teknik Üniversitesi	X				1	1,7
Mustafa Kemal Üniversitesi		X			1	1,7
Toplam	35	17	7	1	60	100

Lisansüstü tezlerin oluşturuldukları üniversite ve enstitüler incelendiğinde, 28 farklı üniversite içerisinde en fazla konu ile ilgili tez çalışmasını Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin (%13,3) ürettiği görülmektedir. Bu üniversiteye en yakın Gazi Üniversitesi (%10) bulunmaktadır. Tezlerin üniversitelerde hangi enstitüler altında üretildikleri incelendiğinde 60 çalışmanın 35 tanesinin Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yapıldığı görülmektedir. En az çalışma 1 tane ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde görülmektedir. Üniversite enstitü dağılımı şeklinde tablo incelendiğinde Orta Doğu Teknik

Üniversitesi'nin tüm tez çalışmalarını Fen Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yaptığı görülmektedir. En fazla çeşitlilik gösteren üniversite ise toplam 4 tez çalışmasının 3 tanesini farklı enstitüler bünyesinde yapan Ege Üniversitesi olmuştur. Üniversitelerden 16'sı ise yalnızca 1 tez çalışması üretmişlerdir.

Tablo 4.

Tezin gerçekleştirildiği ana bilim dalı

Anabilim Dalı	Frekans	Yüzde
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	23	38,3
Eğitim Bilimleri	8	13,3
Matematik ve Fen Bilimleri	6	10,0
İlköğretim	6	10,0
İngiliz Dili Eğitimi	3	5,0
Eğitim Teknolojileri	3	5,0
Eğitim programları ve öğretim	3	5,0
İngilizce Öğretmenliği	2	3,3
Fen Bilimleri Eğitimi	2	3,3
Alman Dili ve Edebiyatı	2	3,3
Enformatik	2	3,3
Toplam	60	100

Lisansüstü tez çalışmalarının yapıldıkları ana bilim dalları incelendiğinde, 11 tane farklı ana bilim dalından çalışmaya rastlanılmaktadır. Bu ana bilim dalları içerisinde en fazla tez çalışmasının Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (%38,3) Ana Bilim Dalı bünyesinde yapıldığı görülmektedir. Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı (%13,3) ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 5.

*Danışman unvanı**

Unvan	Frekans	Yüzde
Profesör Doktor	16	26,7
Doçent Doktor	26	43,3
Doktor Öğretim Üyesi	17	28,3
Öğretim Görevlisi Doktor	1	1,7
Toplam	60	100

* İki danışmanlı öğrencilerin ilk danışmanının unvanı alınmıştır.

Tez çalışmalarına danışmanlık yapan öğretim elemanlarının unvanları incelendiğinde, en fazla Doçent Doktor (43,3) unvanına sahip öğretim elemanlarının en az ise Öğretim Görevlisi Doktor (%1,7) unvanına sahip öğretim elemanlarının danışmanlık yaptığı görülmektedir. Diğer iki unvandan Profesör Doktor (%26,7) ve Doktor Öğretim Üyesinin (%28,3) ise birbirine çok yakın bir dağılımda olduğu görülmektedir.

Tablo 6.

Yazarların cinsiyetleri

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Erkek	28	46,7
Kadın	32	53,3
Toplam	60	100

Tez yazarlarının cinsiyetleri incelendiğinde, 32 kadın yazarların (%53,3) toplam yazar sayısının erkek yazarlara (%46,7) göre çoğunluğunu oluşturdukları görülmektedir.

Tablo 7.

Örneklem grubu özellikleri

Örneklem Büyükülüğü	Örneklem Yöntemi			Frekans	Yüzde
	Belirtilmemiş	Amaçlı Örneklem	Olasılık Temelli Örneklem		
0-50 Arası	XXXXXXXXXXXX	XXXXX	XXXXXXXXXX	24	40,0
51-100 arası	XXXXXXXXXX	XXXXX	XXXXXXXXXXXXXXXXXX	28	46,7
101-150 arası	X	X	XX	4	6,7
151 ve üzeri		XX	XX	4	6,7
Toplam	21	13	26	60	100

Tez çalışmalarında kullanılan örneklem grubunun özellikleri incelendiğinde, örneklem büyüklüğü olarak 51-100 arasında katılımcının (%46,7) daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Bu tercihe yakın bir şekilde 0-50 katılımcı (%40) tercihinin de sıklıkla yapıldığı görülmektedir. Örneklem yöntemlerine bakıldığında 60 tez çalışmasının 21 tanesinin hangi örneklem yöntemi kullandıklarını belirtmedikleri görülmektedir. Örneklem yöntem tercihini belirten geri kalan 39 çalışmadan ise çoğunlukla olasılık temelli örneklem yönteminin tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 8.

Araştırma değişkeni

Değişkenler	Frekans	Yüzde
Akademik başarı	25	25,0
Motivasyon	11	11,0
Öğrenme ile ilgili Tutum	6	6,0
İnternet ve bilgisayara yönelik tutumlar	5	5,0
Harmanlanmış öğrenme memnuniyeti	5	5,0
Öz yeterlilik/Öz düzenleme	6	6,0
Sınıf içi durumlar	4	4,0
Akademik yetkinlikler	4	4,0
Burdalık (Bilişsel/sosyal/toplumsal) durumu	5	5,0
Harmanlanmış öğrenme etkinliği	4	4,0
Bilimsel süreç becerileri	4	4,0
Sosyal ilişkiler ve iletişim	4	4,0
Öğretim becerileri	4	4,0
Web materyali kullanma	2	2,0
Öğrenme doyumunu	2	2,0
Pedagolojik alan bilgisi	2	2,0
Bilişsel beceriler	3	3,0
Öğrenme ortamı algısı	2	2,0
İşbirlikçi öğrenme	2	2,0
Toplam	100	100

Tez çalışmalarının kullandıkları araştırma değişkenleri incelendiğinde, yakın olan değişkenlerin bir arada verildiği 19 farklı değişken görülmektedir. Bu değişkenler içerisinde akademik başarı (%25) ve motivasyon (%11) değişkeni diğer değişkenlere göre daha fazla kullanılmıştır.

Tablo 9.

Araştırma deseni

Araştırma Yaklaşımı	Araştırma Deseni	Frekans	Yüzde
Nicel	Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Deneysel Desen	28	40,0
	Ön-Orta-Son Test Deneysel Desen	2	2,9
	İlişkisel Tarama	2	2,9
	Ölçek Geliştirme	2	2,9

	Tasarım Tabanlı	1	1,4
	Ön Test-Son Test Kontrol Grupsuz Deneysel Desen	1	1,4
	Çift Gruplu Ön Test-Son Test Kontrol Grupsuz	1	1,4
Nitel	Durum	7	10,0
	Olgubilim	3	4,3
	Eylem	2	2,9
Karma	Belirtilmemiş	12	17,1
	Eş Zamanlı	4	5,7
	Üçgenleme	3	4,3
	Keşfedici Sıralı	1	1,4
	Açımlayıcı Sıralı	1	1,4
Toplam		70	100

Tezlerin araştırma deseni türlerine göre dağılımları incelendiğinde, nicel yaklaşımların sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. Karma yöntem araştırması yaklaşımlarına bakıldığında toplam 21 kez tercih edildiği görülmektedir. Karma yöntem araştırması kullanan 12 (%17,1) tez çalışması hangi araştırma desenini kullandığını belirtmemiştir. Belirtilen karma yöntem araştırma desenleri içerisinde en fazla eş zamanlı (%5,7) desenin kullanıldığı görülmektedir. Nitel araştırma yaklaşımına bakıldığında ise durum araştırması deseninin (%10) en fazla tercih edildiği görülmektedir. Tüm araştırma desen tercihleri incelendiğinde ise en fazla tercih Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Deneysel Desen (%40) kullanımındadır.

Tablo 10.
Veri toplama araçları

Araçlar	Frekans	Yüzde
Ölçek	38	24,5
Görüşme Formu	38	24,5
Anket	23	14,8
Test	22	14,2
Etkinlik Dosyaları	9	5,8
Gözlem	8	5,2
Alan Notları	6	3,9
Video Değerlendirme Formu	5	3,2
Günlük	4	2,6
Q Method	1	0,6
Rubrik	1	0,6
Toplam	155	100

Tez çalışmalarının veri toplama araçları incelendiğinde, ölçek (%24,5) ve görüşme formunun (%24,5) en fazla kullanıldığı, Anket (%14,8) ve Test (%14,2) veri toplama aracı kullanımlarının ise bu tercihlerinin takip ettiği görülmektedir.

Tablo 11.
Veri analizinde kullanılan yöntemler

Yöntemler	Frekans	Yüzde
Nicel		
T Test	31	18,7
Tanımlayıcı Betimsel Analiz	21	12,7
Faktör Analizleri	18	10,8
Anova	14	8,4
Ancova	9	5,4
Korelasyon	7	4,2
Kolmogorov-Smirnov	6	3,6
Ki Kare	6	3,6
Wilcoxon	5	3,0
Mann Whitney U	5	3,0

	Shapiro-Wilk	4	2,4
	Kruskall Wallis	2	1,2
	Sembolik Değerlendirme	2	1,2
	Mancova	2	1,2
	Pqmetod	1	0,6
Nitel	İçerik Analizi	27	16,3
	Betimsel Analiz	6	3,6
Toplam		166	100

Lisansüstü tez çalışmalarının veri analizinde tercih ettiği yöntemler incelendiğinde, nicel analiz yaklaşımlarının nitel analiz yaklaşımlarına göre daha sık tercih edildiği görülmektedir. Tüm yöntemler arasında bir nicel analiz yaklaşımı olan T test (%18,7) en çok tercih edilendir. Nitel veri analizi yöntemlerinde ise en fazla içerik analizi (%16,3) yöntemi tercih edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Lisansüstü düzeyde harmanlanmış öğrenme modelini temel alan ve öğretmen adaylarını örneklem grubu olarak tercih eden tez çalışmalarını incelendiğinde, 29 adet yüksek lisans tezi (Ersoy, 2003; Dönmez, 2005; Çetiz, 2006; Çolakoğlu, 2009; Demirer, 2009; Şimşek, 2009; Kirişcioğlu, 2009; Çağlar, 2010; Sasa, 2011; Azgur, 2011; Aydemir, 2012; Küçük, 2012; Güler, 2013; Hamutoğlu, 2013; Ergül, 2013; Sungur, 2014; Güler, 2014; Kahyaoğlu, 2014; Aldemir, 2015; Meriçelli, 2015; Şimşek, 2016; Kale, 2017; Ayvar, 2019; Eren, 2019; Özdemir, 2019; Koç, 2019; Coşkun, 2020; Yaşar, 2020; Ermiş, 2020) ve 31 adet doktora tezine (Delialioğlu, 2004; Ünsal, 2007; Usta, 2007; Caner, 2009; Cabı, 2009; Yılmaz, 2009; Kocaman Karoğlu, 2009; Ersoy, 2009; Öztürk, 2009; Gedik 2010; Öngöz, 2011; Kalelioğlu, 2011; Çardak, 2012; Dişli, 2012; Ateş-Çobanoğlu, 2013; Pesen, 2014; Kaya, 2014; Kuzu, 2014; Döş, 2014; Pala, 2014; Kılıç, 2015; Çırak, 2016; Baz, 2016; Meşe, 2016; Sungur Alhan, 2017; Başol, 2017; Talan, 2018; Aydemir, 2019; Özen, 2019; Gündüz, 2020; Çetinkaya, 2020) erişilmiştir. Bu çalışmalar 2003 yılı ile 2020 yılı arasında gerçekleştirilmiştir. Bu yıllar arasında yalnızca 2008 yılında konu ile ilgili çalışma üretilmediği gözlemlenmiştir. Beş farklı yılda ise sadece bir çalışma üretildiği görülmektedir. En fazla yüksek lisans tezi 2009 ve 2019 da üretilirken, en fazla doktora tezi 2009 yılında üretilmiştir. Her iki tez türünden yıllara göre inceleme yapıldığında ise 2009 yılında en fazla tez üretimi yapıldığı görülmektedir. Araştırma bulgusuyla paralel olarak harmanlanmış öğrenme eğilimleriyle ilgili bir çalışma bulgusunda 2009 yılında konu üzerine yapılan tez çalışmalarının artış gösterdiği belirtilmektedir (Hebebcı & Usta, 2015). Çalışmaların içeriğinde özel bir harmanlanmış öğrenme modeli kullanım tercihi görülmezken daha çok spesifik uygulamalara yönelik harmanlanmış öğrenme modellerinden olan laboratuvar rotasyon modeli (Ermiş, 2020) ve ters yüz sınıf modelinin (Talan, 2018; Aydemir, 2019; Özdemir, 2019; Coşkun, 2020; Yaşar, 2020) kullanıldığı çalışmalarda mevcuttur. Bunun sebebi olarak yazarların kullanmış oldukları model özelinde adlandırma ve anahtar kelime kullanımına gidip, genel anlamda harmanlanmış öğrenme ve türevlerini kullanmayı tercih etmemeleri bu yüzden de araştırma kapsamına girmemiş olabilecekleri gösterilebilir. Kahraman ve Kaya da (2021) benzer şekilde incelendikleri çalışmaların birçoğunda hangi harmanlanmış öğrenme modelinin kullanıldığının yazarlar tarafından belirtilmediğini ifade etmişlerdir.

Tez çalışmaların yazımında ağırlıklı olarak Türkçe dili tercihi görülürken 15 tane tez İngilizce ve 1 tane tez Almanca dilinde yazılmıştır. Sadece Türkçe ve İngilizce dillerini kıstas alan harmanlanmış öğrenme üzerine yapılan bir literatür çalışmasında Türkçe dilini yazım dili olarak tercih eden çalışmaların büyük çoğunluğu oluşturduğu belirtilmektedir (Hebebcı & Usta, 2015). Tez çalışmalarını hazırlayan yazarların cinsiyet dağılımlarına bakıldığında kadın yazarların nispeten daha fazla oldukları görülmektedir. Tez çalışmalarına en fazla Doçent Doktor ünvanına sahip öğretim elemanlarının danışmanlık yaptığı görülmektedir. Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Tamamlanmış Lisansüstü Tezlerin İncelendiği bir çalışmada doktor öğretim üyesi olan danışman sayısının daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tavşancıl vd., 2010).

Lisansüstü tezlerin oluşturuldukları üniversite ve enstitüler incelendiğinde, 28 farklı üniversite içerisinde en fazla konu ile ilgili tez çalışmasını tüm çalışmalarını Fen Bilimleri Enstitüsü bünyesinde

yapan Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin ürettiği görülmektedir. Bu üniversiteye en yakın tüm tez çalışmaların Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yapan Gazi Üniversitesi bulunmaktadır. Tezlerin üniversitelerde hangi enstitüler altında üretildikleri incelendiğinde 60 çalışmanın 35 tanesinin Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yapıldığı görülmektedir. En az çalışma 1 tane ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde görülmektedir. Bu sonucun sebebi olarak bu enstitünün diğer enstitülere göre daha yeni bir yapılanma olduğu gösterilebilir. En fazla çeşitlilik gösteren üniversite ise toplam 4 tez çalışmasının 3 tanesini farklı enstitüler bünyesinde yapan Ege Üniversitesi olmuştur. Üniversitelerden 16'sı ise yalnızca 1 tez çalışması üretmişlerdir. Tezin gerçekleştiği ana bilim dalları incelendiğinde, 11 tane farklı ana bilim dalından çalışmaya rastlanılmaktadır. Bu ana bilim dalları içerisinde en fazla tez çalışmasının Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı bünyesinde yapıldığı görülmektedir.

Tez çalışmalarında kullanılan örneklem grubunun özellikleri incelendiğinde, örneklem büyüklüğü olarak 51-100 arasında katılımcının daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Harmanlanmış öğrenme ile ilgili bir derleme çalışmasında ortalama örneklem grubu sayısı araştırma bulgularıyla paralel bir şekilde 58,9 olarak ifade edilmiştir (Hebecci & Usta, 2015). Bu tercihe yakın bir şekilde 0-50 katılımcı tercihinin de sıklıkla yapıldığı görülmektedir. Örneklem yöntemlerine bakıldığında 60 tez çalışmasının 21 tanesinin hangi örneklem yöntemini kullandıklarını belirtmedikleri görülmektedir. Örneklem yöntem tercihini belirten geri kalan 39 çalışmadan ise çoğunlukla olasılık temelli örneklem yönteminin tercih edildiği görülmektedir. Literatürde araştırma bulgularını destekleyen çalışmalar mevcuttur (Gündoğdu, Aytaçlı, Aydoğan & Yıldırım, 2015; Kahraman & Kaya, 2021). En az 18 kişilik örneklem grubunun (Caner, 2009), en fazla ise 567 kişinin (Kuzu, 2014) örneklem grubuna dahil edildiği görülmektedir.

Tez çalışmalarının kullandıkları araştırma değişkenleri incelendiğinde, yakın olan değişkenlerin bir arada kategorize edildiği 19 farklı değişken görülmektedir. Bu değişkenler içerisinde akademik başarı ve motivasyon değişkeni diğer değişkenlere göre daha fazla kullanılmıştır. Türkiye'de harmanlanmış öğrenme eğilimlerini konu alan bir çalışmada akademik başarının en çok kullanılan değişken olduğu tespit edilmiştir (Hebecci & Usta, 2015).

Tezlerin araştırma deseni türlerine göre dağılımları incelendiğinde, nicel yaklaşımların sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. Bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Tavşancıl vd., 2010; Gündoğdu vd., 2015). Araştırma bulgusunun aksine literatürde harmanlanmış öğrenme çalışmalarında karma yöntem araştırmalarının daha sık tercih edildiğini vurgulayan çalışmalarda mevcuttur (Hebecci & Usta, 2015; Akpunar, Kuzu & Erdamar, 2018; Korucu & Kabak, 2020). Karma yöntem araştırması yaklaşımının kullanımına bakıldığında toplam 21 kez tercih edildiği görülmektedir. Karma yöntem araştırması kullanan 12 tez çalışması hangi araştırma desenini kullandığını belirtmemiştir. Belirtilen karma yöntem araştırma desenleri içerisinde en fazla eş zamanlı desen kullanıldığı görülmektedir. Araştırmaların birçoğunda nicel ve nitel veri toplama araçları ve analiz yöntemleri kullanılmış olmasına rağmen araştırmacının yöntemi ve deseni belirtilirken genellikle nicel vurgu yapıldığı görülmüştür. Karma yöntem araştırması olarak işleyen fakat tek bir araştırma yaklaşımını ifade eden araştırmalar çoğunluktadır. Tam tersi durumda ise karma yöntem araştırması kullandığını ifade eden fakat hangi deseni üzerine planlama yaptığını belirtmeyen çalışmalar çoğunluktadır. Karma yöntem araştırması desenini belirtmesine rağmen araştırma kapsamında kullanılan nicel ve nitel yaklaşımları açıklamayan çalışmalar da hatırı sayılır miktardadır. Bu sonuçlardan araştırmacıların çalışmalarının raporlama süreci ile ilgili sorunlar yaşadıkları söylenebilir.

Veri toplama araçları incelendiğinde, ölçek ve görüşme formunun en fazla kullanıldığı görülmektedir. Araştırmacının bu bulgusuyla paralellik gösteren çalışmalar alanyazında bulunmaktadır (Şahin & Kaya, 2020; Korucu & Kabak, 2020; Doğan & Tok, 2018; Gündoğdu vd., 2015; Hebecci & Usta, 2015; Kurtoğlu Erden & Seferoğlu, 2013). Toplanan verilerin analizinde nicel analiz yaklaşımlarının nitel analiz yaklaşımlarına göre daha sık tercih edildiği görülmektedir. Tüm yöntemler arasında bir nicel analiz yaklaşımı olan T test en çok tercih edilendir. T test analiz tekniğinin sıklıkla tercih edildiğini vurgulayan çalışmalar mevcuttur (Tavşancıl, vd. 2010; Alp & Şen, 2021; Kahraman & Kaya, 2021). Nitel veri analizi yöntemlerinde ise en fazla içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir.

Araştırma sonuçlarından ortaya çıkan harmanlanmış öğrenmenin kullanımının olumlu yönde ortaya çıkan bulgularından bazıları şu şekildedir; Öğrencilerin harmanlanmış öğrenmeye yönelik olumlu algılara sahip oldukları, kullanımından memnun oldukları, modeli kabullendikleri, çevrimiçi yapının olumlu yönde etki yarattığı, kullanan bireyin derinlemesine ve eleştirel düşünmesine katkı sağlaması,

öğrenmeye yönelik sorumluluk anlayışı kazandırdığı, öğretmenlik becerilerine etkisi olduğudur (Ersoy, 2003; Çetiz, 2006; Ünsal, 2007; Caner, 2009; Kirişçiöğlü, 2009; Kocaman Karoğlü, 2009; Sasa, 2011; Aydemir, 2012; Ateş-Çobanoğlü, 2013; Döş, 2014). Diğer taraftan öğrencilerin derse devam zorunluluğünü olmadığını düşündüklerinden bu yaklaşımı tercih ettikleri, ders çalışma alışkanlıklarını etkilemediği, eğlenceli ve motive edici bulunmadıkları, teknik sorunlar, teknolojik olanaksızlıklar, ders iş yükünün artışı ile genel itibarıyla modele karşı bazı kaygılar barındırdıkları ise harmanlanmış öğrenmenin kullanımının olumsuz yönde ortaya çıkan bulgularından bazılarıdır (Kirişçiöğlü, 2009; Gedik, 2010; Çağlar, 2010; Dişli, 2012; Pesen, 2014; Talan, 2018). Dikkat çeken araştırma bulgularından bir tanesi olarak öğretmen adayları meslek hayatlarında harmanlanmış öğrenmeyi tercih edeceklerini belirtmiştir (Talan, 2018). Aynı zamanda harmanlanmış öğrenme modelinin kullanımının yükseköğretimde kolaylıklar sağlayacağı (Gedik, 2010) ve yaygınlaştırılması gerekliliği (Ateş-Çobanoğlü, 2013) ifade edilmiştir.

Kıyaslanabilecek araştırma sonuçlarına bakıldığında harmanlanmış öğrenme lehine (Dönmez, 2005; Usta, 2007; Çolakoğlü, 2009; Cabı, 2009; Kirişçiöğlü, 2009; Kocaman Karoğlü, 2009; Şimşek, 2009; Yılmaz, 2009; Sasa, 2011; Aydemir, 2012; Dişli, 2012; Çardak, 2012; Ergül, 2013; Ateş-Çobanoğlü, 2013; Kuzu, 2014; Sungur, 2014; Pesen, 2014; Döş, 2014; Kahyaoğlü, 2014; Kılıç, 2015; Şimşek, 2016; Meşe, 2016; Çırak, 2016; Kale, 2017; Sungur Alhan, 2017; Talan, 2018; Ayvar, 2019; Eren, 2019; Özdemir, 2019; Coşkun, 2020; Gündüz, 2020; Ermiş, 2020) farklılıklar daha fazla ortaya çıkmıştır. Herhangi bir farklılaşma bulunamayan çalışmalar da (Delialioğlü, 2004; Ünsal, 2007; Demirer, 2009; Öngöz, 2011; Küçük, 2012; Güler, 2013; Hamutoğlü, 2013; Pala, 2014; Kaya, 2014; Meriçelli, 2015; Aydemir, 2019; Ermiş, 2020; Yaşar, 2020) mevcut olmasına rağmen harmanlanmış öğrenmenin aleyhine bir sonuç bulunmamıştır. Araştırma bulgularıyla paralel olarak alanyazında harmanlanmış öğrenmenin akademik başarı, motivasyon ve derse karşı tutum değişkenleri başta olmak üzere olumlu yönde etki sağladığı çalışmaların olduğu görülmüştür (Aksoğan, 2011; Batdı, 2014; Hebebe & Usta, 2015; Atmacasoy & Aksu, 2018; Korucu & Kabak, 2020; Kahraman & Kaya, 2021).

Öneriler

Bu araştırma lisansüstü tezler ile sınırlandırılmıştır. Yapılacak olan araştırmalar için aynı konuda ulusal ve uluslararası makaleleri incelemeleri önerilebilir. Araştırma bulguları ışığında, araştırmaların okuyucular tarafından daha net anlaşılabilmesi için araştırma raporlarında özellikle ana planlanma ve uygulanmayla ilgili yazarların özenli bir şekilde bilgi aktarmaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

(Araştırma kapsamında incelenen tez çalışmaları * ile işaretlenmiştir)

- *Aldemir, T. (2015). *A Proposal of an Instructional Design Model For Gamified Learning Environments: GELD Model*. Yüksek Lisans Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Alammary, A., Sheard, J., & Carbone, A. (2014). Blended Learning in Higher Education: Three Different Design Approaches. *Australasian Journal of Educational Technology*, 30(4).
- Akpunar, B., Kuzu, İ. Y., & Erdamar, F. S. (2018). Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmen Adayları Üzerine Yapılmış Doktora Çalışmalarının İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 913-925.
- Aksoğan, M. (2011). *Harmanlanmış Öğrenmenin Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Öğrenmedeki Kalıcılığa Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Alp, Ö. & Şen, S. (2021). Eğitim Yönetimi ve Denetimi Alanında Yazılan Lisansüstü Nicel Tezlerin İncelenmesi: Bir Sistematik Derleme. *TEBD*, 19(1), 24-53. <https://doi.org/10.37217/tebd.774591>
- Ataseven, A. G. N. & Oğuz, A. (2015). Türkiye’de Öğrenme Stilleri Konusunda Yapılan Tezlerin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 192-205.

- *Ateş-Çobanoğlu, A. (2013). *Harmanlanmış Öğrenmenin Öğrencilerin Erişilerine, Algıladıkları Bilişsel Esneklik Düzeylerine ve Öz Düzenleyici Öğrenme Becerilerine Etkisi*. Doktora tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Atmacasoy, A. & Aksu, M. (2018). Blended Learning At Pre-Service Teacher Education in Turkey: A Systematic Review. *Education and Information Technologies*, 23(6), 2399-2422.
- *Aydemir, E. (2019). *The Impact of Flipped Classroom Approach on the Reading and Writing Achievement, Self-Regulated Learning, and Classroom Interaction of Pre-Service English Teachers*. Doktora tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- *Aydemir, S. (2012). *Harmanlanmış Öğrenme Ortamının Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilimin Doğası ve Bilimsel Araştırmayı Anlamaları Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- *Ayvar, İ. (2019). *Etkili Harmanlanmış Öğrenme Ortamının Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilimsel Araştırma-Sorgulama Temalarını Anlamaları Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Uşak Üniversitesi, Uşak.
- *Azgur, M. S. (2011). *An Analysis of Student Perceptions and Teacher Intentions of Blended Learning in Computer and Instructional Technology Teacher Education Program*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- *Başol, H. Ç. (2017). *Developing and Implementing an Intercultural Communicative Competence Framework Through Blended Learning in Foreign Language Education Context*. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Batdı, V. (2014). Harmanlanmış Öğrenme Ortamlarının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 287-302.
- *Baz, F. Ç. (2016). *Web Tabanlı Bir Uyarlanabilir Çevrimiçi Öğrenme Ortamının Harmanlanmış Öğretim Modeline Uygun Olarak Tasarlanması ve Öğrenci Başarısına Etkisi*. Doktora tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Bowyer, J., & Chambers, L. (2017). *Evaluating Blended Learning: Bringing The Elements Together*. Research Matters: A Cambridge Assessment Publication, 23, 17-26.
- Can, H. C., Güvendi, B. & Işım, A. T. (2020). Beden Eğitimi Öğretmenlerine Göre Öğretim Yöntemleri. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(3).
- *Cabı, E. (2009). *Öz Düzenlemeye Dayalı Karma Öğrenimin Öğrenci Başarısı ve Motivasyonuna Etkisi*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- *Caner, M. (2009). *A Study On Blended Learning Model For Teaching Practice Course in Pre-Service English Language Teacher Training Program*. Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Castro-Gil, R. & Correa, D. (2021). Transparency in Previous Literature Reviews About Blended Learning in Higher Education. *Education and Information Technologies*, 1-28.
- *Coşkun, G. (2020). *Ters Yüz Eğitim Modeliyle STEM Etkinliklerinin Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik İnançlarına ve STEM Eğitim Yaklaşımına Yönelik Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- *Çağlar, C. (2010). *Karma Eğitim Sisteminin Öğrenci Görüşleri ile Değerlendirilmesi (Sakarya Üniversitesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- *Çardak, Ç. S. (2012). *Harmanlanmış Öğrenme Sürecinde Öğrencilerin Etkileşimlerinin ve Öğrenme Düzeylerinin İncelenmesi*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- *Çetinkaya, H. H. (2020). *Investigation of Factors Influencing English As A Foreign Language Learners' Cognitive Presence Levels in A 3D Virtual Learning Environment*. Doktora Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- *Çetiz, İ. D. (2006). *Students and Instructor's Perceptions of A Blended Course: A Case Study*. Yüksek Lisans Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- *Çırak, S. (2016). *Kuantum Öğrenme Döngüsü ile Desteklenen Harmanlanmış Öğrenmenin Etkililiği Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

- Çırak Kurt, S., Yıldırım, İ., & Cüçük, E. (2018). Harmanlanmış Öğrenmenin Akademik Başarı Üzerine Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(3), 776-802.
- *Çolakoğlu, Ö. M. (2009). *ARCS Motivasyon Modeli Kullanılarak Oluşturulan Ders Modüllerinin Harmanlanmış Öğretim Uygulamalarındaki Öğrenci Motivasyonuna Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Darling-Hammond, L. (2017). Teacher Education Around The World: What Can We Learn From International Practice?. *European journal of teacher education*, 40(3), 291-309.
- *Delialioğlu, Ö. (2004). *Effectiveness of Hybrid Instruction on Certain Cognitive and Affective Learning Outcomes in A Computer Networks Course*. Doktora Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- *Demirer, V. (2009). *Eğitim Materyali Geliştirilmesinde Karma Öğrenme Yaklaşımının Akademik Başarı, Bilgi Transferi, Tutum ve Öz-Yeterlik Algısına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- *Dişli, Ö. (2012). *Improving Writing Skills Through Supplementary Computer-Assisted Activities*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Doğan, H. & Tok, T. N. (2018). Türkiye’de Eğitim Bilimleri Alanında Yayınlanan Makalelerin İncelenmesi: Eğitim ve Bilim Dergisi Örneği. *Curr Res Educ*, 4(2), 94-109.
- *Dönmez, O. (2005). *Üniversite Düzeyinde Durumlu Karma Öğrenme Ortamının Geliştirilmesi, Gerçekleştirilmesi ve Etkililiğinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- *Döş, B. (2014). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı Dersinde Harmanlanmış Öğrenme Modelinin Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep Üniversitesi Gaziantep.
- *Eren, E. (2019). *Harmanlanmış Öğrenmenin Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Özel Görelilik Konusundaki Bilişsel ve Bazı Duyuşsal Öğrenim Çıktılarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- *Ergül, E. (2013). *Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adaylarının Moodle ile Ders İşlenmesi Hakkındaki Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- *Ermiş, K. (2020). *Eğitsel Videolarla Desteklenen Harmanlanmış Öğretim Tasarımının Öğretmen Adaylarının Derse Yönelik Güdülenmelerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ege Üniversitesi, İzmir.
- *Ersoy, H. (2003). *Blending Online Instruction With Traditional Instruction in The Programming Language Course: A Case Study*. Yüksek Lisans Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- *Ersoy, H. (2009). *The Preservice Teachers’ Perceptions About Online Communication in Blended Learning: A Case Study*. Doktora Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Fırat, M., Yurdakul, I.K. & Ersoy, A. (2014). Bir Eğitim Teknolojisi Araştırmasına Dayalı Olarak Karma Yöntem Araştırması Deneyimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 65-86.
- *Gedik, N. (2010). *A Design Based Research On The Use Of A Blended Learning Environment*. Doktora Tezi. Orta Doğu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- *Güler, B. (2013). *Karma Öğrenme Yönteminin İlköğretim Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının Teknolojiye Yönelik Tutumlarına ve Özdüzenleme ve Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- *Güler, S. (2014). *Podcasting in Pre-Service Language Teacher Education: A Constructivist Perspective*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- *Gündüz, A. Y. (2020). *Dönüştürülmüş Öğrenmenin Çevrimiçi Boyutunu Oyunlaştırmanın Öğretmen Adaylarının Öğrenme Yaşantılarına Etkisi*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Gündoğdu, K., Ayaçlı, B., Aydoğan, R., & Yıldırım, C. (2015). Öğretmen Yeterlikleri Alanında Yazılan Makalelerin İçerik Analizi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 30-43.

- Halverson L.R., Spring K.J., Huyett S., Henrie C.R., & Graham C.R. (2017). *Blended Learning Research in Higher Education and K-12 Settings*. In: Spector M., Lockee B., Childress M. (eds) Learning, Design, and Technology. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-17727-4_31-1
- *Hamutoğlu, N. B. (2013). *Karma Öğretim Öğrencilerinin Sosyal Ağlardan Facebook'a Karşı Tutumları: Saü Eğitim Fakültesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Hebecci, M. T. & Usta, E. (2015). Türkiye'de Harmanlanmış Öğrenme Eğilimleri: Bir Literatür Çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 195-219.
- *Kale, Ü. (2017). *Einsatz Einer Lernplattform Zur Sprachlichen Bildung Von Daf-Studierenden*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- *Kalelioğlu, F. (2011). *Çevrimiçi Tartışma Yapısının Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Gerçek Ve Yansıyan Eleştirel Düşünme Performanslarına Etkisi*. Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kaşarcı, İ. (2021). *Eğitim Fakülteleri Programlarındaki Öğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerinde Kullanılan Yenilikçi Uygulamaların Etkililiği*. Doktora Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kahraman, B. & Kaya, O. N. (2021). Fen Eğitimi Alanında Yapılmış Harmanlanmış Öğrenme Çalışmalarına Yönelik Tematik İçerik Analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(3), 509-526.
- *Kahyaoğlu, Y. (2014). *Bilgisayar Dersinde Sorgulayıcı ve Harmanlanmış Öğrenme Ortamlarının Etkilerinin Araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- *Kaya, Z. (2014). *Harmanlanmış Öğrenmenin Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Küresel Isınma Konusundaki Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi ve Sınıf İçi Öğretim Becerilerinin Geliştirilmesi Üzerine Etkisi*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- *Kılıç, A. (2015). *Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) Temelli Harmanlanmış Öğrenme Ortamının Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Temel Astronomi Konularındaki TPAB ve Sınıf İçi Uygulamalarına Etkisi*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- *Kirişçioglu, S. (2009). *Fen Laboratuvar Derslerinde Harmanlanmış Öğrenme Etkinliğinin Çeşitli Boyutlarda İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- *Kocaman Karoğlu, A. (2009). *Students' Perceptions and Motivations of A Blended Course Guided By Good Practice Principles And Motivation*. Doktora Tezi. Orta Doğu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Korucu, A. T. & Kabak, K. (2020). Türkiye'de Hibrit Öğrenme Uygulamaları ve Etkileri: Bir Meta Analiz Çalışması. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 2(2), 88-112
- *Koç, M. (2019). *Harmanlanmış Öğrenme Ortamlarının Etkileşim Değeri Ölçeğinin Geliştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Kurtoğlu Erden, M. & Seferoğlu, S. S. (2013). Öğretmenlerin Teknoloji Kullanımı ile İlgili Türkiye Kaynaklı Dergilerde Yayımlanmış Makalelerin İncelenmesi. *Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Dergisi*, 2(3), 1-10.
- *Kuzu, E. B. (2014). *Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adayları Arasında Çevrimiçi Sosyal Ağların Öğretim Amaçlı Kullanımı*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- *Küçük, Ş. (2012). *Araştırmaya Dayalı Öğrenme Topluluğu Modeli ile Öğretmen Adaylarının Öğrenme Ortamı Olarak Facebook Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Le, P. T. & Pham, H. T. T. (2021). Using Blended Learning in Teacher Training Programs: Perspectives of Pre-service Teachers. *Journal of Educational and Social Research*, 11(2), 115-115.
- *Meriçelli, M. (2015). *Web ve Mobil Destekli Harmanlanmış Öğrenme Ortamlarının Öğrencilerin Motivasyon ve Akademik Başarılarına Etkisi*. Yüksek Lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Meriçelli, M. & Uluyol, Ç. (2016). Web ve Mobil Destekli Harmanlanmış Öğrenme Ortamlarının Öğrencilerin Motivasyon ve Akademik Başarılarına Etkisi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(9), 1308- 2140.
- *Meşe, C. (2016). *Harmanlanmış Öğrenme Ortamlarında Oyunlaştırma Bileşenlerinin Etkililiği*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ozan, C. & Köse, E. (2014). Eğitim Programları ve Öğretim Alanındaki Araştırma Eğilimleri. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 116-136.
- *Öngöz, S. (2011). *Eğitim Fakültelerinde Okutulan Gelişim ve Öğrenme Dersine Yönelik Hazırlanan Bir Elektronik Kitabın Değerlendirilmesi*. Doktora tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- *Özdemir, M. Ç. (2019). *Ters Yüz Edilmiş Sınıf Uygulamalarının Geometri Öğretiminde Kullanılmasının Matematik Öğretmeni Adaylarının Geometriye Yönelik Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bayburt Üniversitesi, Bayburt.
- *Özen, S. O. (2019). *Öğrenenlerin E-Değerlendirmeye Dayalı Kişiselleştirilmiş Geri Bildirim Yollarının İncelenmesi*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- *Öztürk, E. (2009). *Çevrimiçi Öğrenme Topluluklarında İletişim Aracı Türünün ve Sanal Konukların Bilişsel ve Toplumsal Buradalık Üzerindeki Etkisi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- *Pala, F. K. (2014). *Çoklu Ortam Tabanlı Tartışmalarla Desteklenmiş Çevrimiçi Öğrenme Ortamının Geliştirilmesi ve Etkililiğinin Sınanması*. Doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Park, Y., Yu, J. H., & Jo, I. H. (2016). Clustering Blended Learning Courses By Online Behavior Data: A Case Study in A Korean Higher Education Institute. *The Internet and Higher Education*, 29, 1-11. doi: 10.1016/j.iheduc.2015.11.00
- *Pesen, A. (2014). *Harmanlanmış Öğrenme Ortamının Öğretmen Adaylarının Akademik Başarısına, Ders Çalışma Alışkanlıklarına ve Güdülenme Düzeylerine Etkisi*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- *Sasa, A. F. (2011). *Karma Öğrenme Temelli Özel Öğretim Yöntemleri Dersinin Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının Öz Yönetimli Öğrenmelerine Etkisi ve Çevrimiçi Tartışmaların İçerik Analizi*. Yüksek lisans tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- *Sungur Alhan, S. (2017). *Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Astronomi Temelli Konularda Teknolojik Pedagojik Alan Bilgilerinin Geliştirilmesi*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- *Sungur, S. (2014). *Harmanlanmış Öğrenme Temelli Özel Öğretim Yöntemleri-II ve Okul Deneyimi Derslerinin Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Teknolojik Pedagojik Alan Bilgileri ve Sınıf İçi Uygulamaları Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Şahin, Ç. & Kaya, G. (2020). Alternatif Ölçme Değerlendirme ile İlgili Yapılan Araştırmaların İncelenmesi: Bir İçerik Analizi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(2), 798-812.
- *Şimşek, E. (2009). *Karma Öğrenmenin Fizik Öğretmeni Adaylarının Bilgisayar, İnternet ve Web Tabanlı Öğretime Yönelik Tutumlarına Etkisi*. Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- *Şimşek, K. (2016). *Harmanlanmış Öğrenme Ortamlarında Bilgisayar Cebiri Sistemlerinin Akademik Başarıya Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- *Talan, T. (2018). *Dönüştürülmüş Sınıf Modeline Göre E-Öğrenme Ortamının Tasarımı ve Modelin Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul).
- Tavşancıl, E., Çokluk, Ö., Çıtak, G. G., Kezer, F., Yıldırım, Ö. Y., Bilican, S. vd. (2010). Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Tamamlanmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi (2000–2008). *Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu*. acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/6199/Binder1.pdf.

- *Usta, E. (2007). *Harmanlanmış Öğrenme ve Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarının Akademik Başarı Ve Doyuma Etkisi*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- *Ünsal, H. (2007). *Harmanlanmış Öğrenme Etkinliğinin Çoklu Düzeyde Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- *Yaşar, M. Ö. (2020). *Integrating A Mooc-Based Flipped Classroom Model into The ELT Program: Pre-Service English Language Teachers' Experience and Perceptions*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- *Yılmaz, M. B. (2009). *Karma Öğrenme Ortamındaki Üniversite Öğrencilerinin Öğrenme Yaklaşımlarına Göre Ders Başarılarının, Derse Devamlarının, Web Materyalini Kullanma Davranışlarının ve Ortama Yönelik Memnuniyetlerinin Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yolcu, H. H. (2015). Harmanlanmış (Karma) Öğrenme ve Uygulama Esasları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 33, 255-260.
- Zhonggen, Y. (2015). Blended Learning Over Two Decades. *International Journal of Information and Communication Technology Education (IJICTE)*, 11(3), 1-19. doi:10.4018/IJICTE.2015070101